

**Slovenská hippoterapeutická asociácia
Sekcia detskej mozgovej obrny
pri Slovenskej spoločnosti pre fyziatriu,
balneológiu a liečebnú rehabilitáciu**

ZBORNÍK

8. slovenská hippoterapeutická konferencia s medzinárodnou účasťou

usporiadaná pod záštitou manželky prezidenta
Slovenskej republiky
p. Silvie Gašparovičovej

pri príležitosti životného jubilea 50 rokov
MUDr. Karola Hornáčka PhD.

18. – 19. 9. 2009
Bratislava

Príspevky sú zoradené podľa abecedného poradia priezvisk
Vydala Slovenská hipoterapeutická asociácia, 2009
Zborník z dodaných súhrnov zostavil MUDr. Karol Hornáček, PhD.
Za odbornú a jazykovú úroveň textu zodpovedajú autori
Grafická úprava a sadzba: PhDr. Ondrej Buchan
Tlač: ŠEVT, a.s.

Mgr. Borgulová Božena

Ako pracovať so strachom v hippoterapii

Hippoterapeutické centrum Hipony, Bratislava

Strach je prirodzenou reakciou pre väčšinu živočíchov a rovnako aj jednou zo základných prepokladov na zachovanie ich druhu. Strach je prirodzený rovnako pre kone aj ľudí. Každý z nich mal v minulosti svojho nepriateľa – predátora, ktorý mu ohrozoval život. Kto sa dostatočne nebál, „prišiel“ o život. Takto sa rozširovali len gény jedincov s najväčšou šancou na prežitie. Bol to strach z predátora, podozrivých vecí, neznámych situácií. Dalo by sa povedať, kto má väčší strach, má väčšiu šancu na úspech. Nie je to však pravda. Ani príliš veľká ani príliš malá úroveň strachu nie je vhodná pre prežívanie jedinca.

Prirodzená hladina strachu udržuje človeka v odstupe od nebezpečných situácií, no zároveň mu umožňuje pohodlný život. U malých detí sa strach spočiatku prejavuje formou jednoduchých úľakových reakcií, postupne na základe vlastných negatívnych skúseností a prežitkov nadobúda strach u detí výraznejšiu podobu. V neskorších fázach vývinu sa prežitky kombinujú s pozorovaním nežiadúcich javov, rôznymi obavami z možných následkov a zapojením fantázie môžu prerásť až do veľmi komplikovanej, často nežiadúcej formy.

Pri hippoterapii sa stretávame z množstvom rozličných situácií, ktoré sú často pre klienta neznáme. Vyvolávajú u neho strach, ktorý je často prekážkou pri ďalšej práci. Väčšinou je to nové prostredie (neznáme pre väčšinu mestských detí, veľká plocha), noví ľudia, veľké zvieratá – kone (nezvyčajne sa pohybujú, sú veľké, majú neznámu mimiku a správanie), výrazné zvuky (erdžanie koní, mechanizmy, pracovný hluk – búchanie lopaty, fúrika). Častokrát aj samotná situácia počas hippoterapie môže vyvolať strach napr. priamy kontakt s novými nezvyčajnými podnetmi (impulzy z konského chrbta), poloha vysoko na chrbte koňa (častokrát nestabilná a s minimálnou oporou). Spôsob vykladania malých detí na koňa u nich často evokuje pocit z odlúčenia a pod. Veľmi jednoducho povedané: „strata kontroly nad určitou situáciou u jedinca môže vyvolať strach“. Hlavné prejavy strachu sú – zrýchlený dych, zvýšené svalové napätie, vysoký tep, nervozita, motorický neklud, prudké pohyby či naopak strnulosť, potenie, pocit chladu, únik.

Prekonávanie situácií, ktoré vyvolávajú strach vyžaduje od človeka určitú sebadôveru. Postupným zvládaním rôzne náročných situácií človek lepšie poznáva sám seba, nadobúda nové zručnosti a skúsenosti, buduje si zdravé sebadomie.

MVDr. Danihel Miloslav, CSc.

Animoterapia na Slovensku

Košice

Animoterapia je jedna z metód alternatívnych terapií, ktorá v posledných desaťročiach hlavne v socioekonomicky vyspelých krajinách zažíva široký rozmach a nebyvalú renesanciu. Tieto alternatívne metódy terapie vo svete využívajú širokú škálu zvierat. V našom stredo-európskom prostredí sú **využívané hlavne tri druhy zvierat pre animoterapie:**

- hippoterapia – **terapia s použitím koní**
- canisterapia – **terapia s použitím psov**
- felinoterapia – **terapia s použitím mačiek**

Žiaľ v našom Slovenskom regióne zaostávame značne aj za stredo-európskym priestorom v ktorom sa aspoň pri týchto troch metódach animoterapie vybudovalo pomerne silne fundované odborné zázemie, ktoré dovoľuje postupne vytvárať tlaky na prípravu príslušných legislatívnych noriem a tiež umožňuje záujemcom o animoterapiu získať štandardné vzdelanie na pomerne vysokej úrovni. Pripravované a existujúce legislatívne úpravy v týchto stredo-európskych krajinách posúvajú úroveň animoterapie do úplne iných polôh ako je u nás. Animoterapia na Slovensku je zatiaľ realizovaná vo všetkých oblastiach nadšencami a nemá oporu ani v legislatíve a ani v štandardnej jednolíniovej úrovni vzdelania. Žiaľ to, že nie sme členmi ani Európskej ani svetovej federácie animoterapeutov nám veľmi nepomáha. Snáď jediný svetlejší bod je členstvo Slovenskej Hippoterapeutickej Asociácie v Európskej Asociácii Hippoterapeutov. Na seminári o animoterapii ktorý sa bude konať v októbri chceme pripraviť podmienky pre vznik Animoterapeutickej Federácie Slovenska, ktorá by následne požiadala o členstvo v JAHAJO (Európskej federácii Animoterapeutov) a tiež podmienky pre prípravu legislatívy a diskutovať o možnosti magisterského štúdia animoterapie na UVL v Košiciach

MUDr. Dziaková Miriam, MUDr. Moudrá Alena, MUDr. Repiská Anna

Objektivizácia účinku hippoterapie na stereotyp chôdze

FRO NsP Košice – Šaca

S nahou autorov bolo objektivizovať vplyv hippoterapie na stereotyp chôdze u pacientov s detskou mozgovou obrnou (DMO), u dvoch so spastickou hemiparézou a jedného so spastickou paraparézou dolných končatín (asymetrickou).

Použili sme prístroj talianskej firmy eMotion – SMART – optický systém záznamu pohybu, ktorý detekuje pohyb pasívnych reflexných značiek v 3-rozmernom priestore pomocou infračervených CD kamier. Značky sme umiestnili v štandardných lokalizáciách na povrchu tela pacienta, symetricky na oblasť panvy a dolných končatín. SMART zaznamenáva graficky priebeh pohybu v kĺboch dolných končatín a panvy, ich následnou analýzou umožňuje kvantifikovanie parametrov charakterizujúcich rýchlosť, dĺžku, čas a frekvenciu krokov zvlášť pre obe dolné končatiny, a nakoniec pomer stojnej a kročnej fázy.

U detí s hemiparetickou formou DMO sme na grafickom zázname pozorovali zlepšenie pohyblivosti v kĺboch dolných končatín, čo pozitívne ovplyvnilo stereotyp chôdze. Zaznamenali sme zmeny v dĺžke stojnej a kročnej fázy dolných končatín, predĺžila sa kročná fáza paretickej dolnej končatiny, čím sa zmenšil rozdiel medzi jednotlivými fázami krokového cyklu a znížila sa frekvencia chôdze. U dieťaťa so spastickou paraparézou sa symetrizovala dĺžka kročnej a stojnej fázy oboch dolných končatín.

PaeDr. Górniewicz Małgorzata

Integrácia náhradnej rodiny počas hippoterapie

Polskie Towarzystwo Hipoterapeutyczne

Príspěvok popisuje vzťahy špeciálneho pedagóga – hippoterapeutky v práci s náhradnou rodinou, kde nastali problémy spojené s integráciou nových členov rodiny.

Autorka sa delí s postrehmi a skúsenosťami z viac ako trojročnej práce s touto rodinou. Popisuje ako spoločné výpravy do hippoterapeutického centra a silné zážitky spojené s koňmi a jazdením ovplyvnili jednotlivých členov rodiny a ich vzájomné vzťahy.

Všetky aktivity v rámci spoločného jazdenia, čo bolo predložené rodine ako spontánny návrh z príležitosti účasti detí v hippoterapii, zintegrovali rodinu a posilnili pocit súdržnosti rodiny. Došlo k zlepšeniu a posilneniu komunikácie medzi jednotlivými členmi rodiny. Stúpol pocit sily, väzby, radosti a pokoja. Podarilo sa rozbehnúť medzi deťmi zdravú rivalizáciu. Jazdenie a hippoterapia umožnili získať nové vedomosti, zručnosti, ako aj ich systematické zlepšovanie. Rodina v novom, väčšom zložení získala vlastné skúsenosti a vytvorila svoju vlastnú históriu.

Materiál v príspevku predstavuje kazuistickú štúdiu, ale mnoho postrehov a záverov možno využiť v terapeutickej práci nielen s náhradnými rodinami.

prim. MUDr. Germanová Zora

Je vekové obmedzenie u detí kontraindikáciou vykonávania hippoterapie?

FRO DFNSP Banská Bystrica

Práca poukazuje na to, že nie vek, ale dôkladné vyšetrenie psychomotoriky dieťaťa a vzájomná súhra indikujúceho lekára, hippoterapeuta a hippológa sú zárukou dobrého efektu hippoterapie.

MUDr. Karol Hollý, Mgr. Blašková Eva, PhD.

Nad problémom vzdelávania v hippoterapii

PN Hronovce

V prednáške autori uvažujú nad potrebou novej štruktúry vzdelávacieho procesu v koňom asistovanej liečbe v zmysle prv predložených definícií. Tvrdia, že vzdelávanie v zmysle istého kognitívneho procesu je síce pre kvalifikované vykonávanie nevyhnutné avšak samé o sebe nepostačuje. Dôležitý je aj proces emočného učenia, rozvíjanie schopnosti empatie, jazdeckého i spoločenského taktu, ktoré bez vlastnej skúsenosti v rámci zážitkového tréningu možno dosiahnuť iba ťažko. Preto považujú za veľmi dôležité popri rôznych školeniach a kurzoch dbať aj na praktické vykonávania hippoterapie u renomovaných terapeutov.

Uvažuje nad potrebou hierarchizovať jednotlivé druhy tejto činnosti a medializovať úroveň jednotlivých zariadení, aby potencionálni klienti či pacienti mali aspoň nejaké kritérium výberu. Poukazuje na veľmi prísne požiadavky licencovania hippoterapeutov v niektorých krajinách, oproti iným, kde sa licencia nevyžaduje vôbec.

Zohľadňuje špecifické pomery na Slovensku a navrhuje vytvoriť tím školiteľov, ktorí budú osobne zaručovať úroveň svojich žiakov ako alternatívu testom a sylabám.

**MUDr. Hornáček Karol, PhD.¹, Mgr. Kafková Alexandra²,
Páleníková Anna,¹ Bc. Mošovská Eva³**

Pôsobenie hippoterapie na pocit pohody, hrubú a jemnú motoriku

¹FRO Ružinovská poliklinika, Bratislava, ²Reocentrum, Bratislava

³DSS ROSA, Bratislava

Úvod: Z praxe vieme, že hippoterapia (HT) pozitívne ovplyvňuje emócie i pohyblivosť u pacientov s detskou mozgovou obrnou (DMO). V súčasnosti však stále pretrváva nedostatok prác objektívne hodnotiacich tieto efekty.

Cieľ: Komplexne sledovať pôsobenie HT na pacientov so spastickou kvadruparetickou formou DMO. Podporiť rozvoj HT a zdravotný stav pacientov so spastickou formou DMO.

Metóda: U 30 pacientov so spastickou kvadruparetickou formou DMO sme sledovali pôsobenie 20 HT na pocit pohody a posturálno-lokomočné funkcie. Posturálno-lokomočné funkcie (vysadenie na koňa, držanie trupu, hlavy, dolných končatín, atď.) sme vyšetrovali počas 1., 10. a 20. HT pomocou 5- stupňového hippoterapiu hodnotiaceho testu (HHT). Ten sa vykonáva asi 10 minút na koni. V kontrolnej skupine bez HT sme sledovali u 15 pacientov tie isté ukazovatele v dvoch vyšetreniach v priebehu 10 týždňov. Obe skupiny dostávali štandardnú rehabilitáciu.

Výsledky sme spracovali pomocou štatistického softvéru SPSS a pri vyhodnocovaní sme využili T – test, párový T – test (pair T-test) a LSD testy mnohonásobného porovnávania. Pri štatistických testoch sme uvažovali hladinu štatistickej významnosti alfa = 0,05.

Výsledky: Pocit pohody hodnotený 5 stupňovou verbálnou škálou u 29 pacientov pred a po 1., 10. a 20. HT poukázal na štatisticky významné zlepšenie hodnotení pred a po liečbe pri 1., 10., 20. HT ($P = 0,000$) ako aj ďalších vzájomných porovnaní týchto meraní v priebehu celej liečby $P=0,009$. HHT poukázal na štatisticky významné zlepšenie zhrňujúceho hodnotenia všetkých vyšetrovaných PLF medzi 1. a 10, 1.a 20. ($P = 0,000$) ako aj medzi 10. a 20.HT ($P = 0,01$). Aj porovnanie jednotlivých PLF bolo väčšinou štatisticky významné. Najvýraznejšie zlepšenie bolo väčšinou už počas 10 HT.

V kontrolnej sme nezaznamenali žiadne zmeny v posturálno-lokomočných funkciách. Bol v nej štatisticky významný rozdiel $P = 0,05$ pri

oboch vyšetreniach pri hodnotení pocitov pohody pri vstupnom a výstupnom HHT.

Súhrn: pôsobenie HT na pocit pohody a posturálne lokomočné funkcie u pacientov so spastickou formou DMO je intenzívne.

*MUDr. Hornáček Karol, PhD.¹, Mgr. Kafková Alexandra²,
Páleníková Anna,¹ ³Bc. Mošovská Eva*

Influence of hippotherapy on the feelings of well being and gross and fine motor skills by spastic quadraparetic form of cerebral palsy

*¹FRO Ružinovská poliklinika, Bratislava, ²Reocentrum, Bratislava
³DSS ROSA, Bratislava*

Introduction: In our prospective study, 30 patients with spastic quadraparetic form of cerebral palsy (CP) were observed under the influence of 20 hippotherapy sessions (HT). In the control group of 15 patients without HT, we observed the same indicators in two examinations during the course of 10 weeks. Both groups were receiving standard rehabilitation therapy.

Method: Feelings of well being were evaluated on the basis of a 5 degree scale in 29 patients before and after the 1st, 10th and 20th HT. We were examining the postural-locomotion functions (PLFs) in 30 patients during 1st, 10th and 20th HT based on a 5-degree Hippotherapy evaluating test (HET). HET evaluates not only gross motor skills (walking, sitting on the horse, adjusting to the move of the horse, head posture, etc.), but also fine motor skills.

The results were processed through SPSS statistical software. During evaluations, we used the T-test, the paired T-test and the LSD tests of multiple comparisons. In our statistical testing, we considered the level of statistical significance $\alpha = 0,05$.

Results: Feelings of well being showed statistically significant improvement of evaluations before and after the therapy in 1st, 10th, 20th HT ($P = 0,000$), as well as further mutual comparisons of these measurements in the course of the whole therapy $P = 0,009$.

HET pointed to statistically significant improvement of summarized evaluation of all examined PLFs between the 1st and the 10th, the 1st and the 20th ($P = 0,000$) as well as between the 10th and the 20th HT ($P = 0,000$). Comparisons of individual PLFs were also statistically significant most of the time. The most significant improvement was typically observed as early as the 10th HT.

In the control group, we did not record any changes in the postural-locomotion functions. There was a statistically significant difference $P = 0,05$

in both examinations evaluating the feelings of well being during entry and exit HET in the control group. This test is done for approximately 10 minutes on the horse.

Conclusion: *HT influences feelings of well being and the postural-locomotion functions very intensive.*

Key words: *cerebral palsy, hippotherapy, well being, posture*

MUDr. Hornáček Karol, PhD.¹, Páleníková Anna¹,

Mgr. Kafková Alexandra², Bc. Mošovská Eva³

Sledovanie vplyvu hippoterapie na spasticitu

¹FRO Ružinovská poliklinika, Bratislava, ²Reocentrum, Bratislava

³DSS ROSA, Bratislava

Úvod: Z praxe vieme, že hippoterapia (HT) pozitívne ovplyvňuje svalový tonus u pacientov s detskou mozgovou obrnou (DMO). V súčasnosti však stále pretrváva nedostatok prác objektívne hodnotiacich tieto efekty.

Cieľ: Komplexne sledovať pôsobenie HT na pacientov so spastickou formou DMO. Podporiť rozvoj HT a zdravotný stav pacientov so spastickou formou DMO.

Metóda: U 37 pacientov so spastickou formou DMO sme sledovali pôsobenie 20 HT na spasticitu. V kontrolnej skupine bez HT sme sledovali spasticitu u 15 pacientov. Obe skupiny dostávali štandardnú rehabilitáciu. Spasticitu sme hodnotili na 7 svalových skupinách horných (intrarotátori a adduktory pleca, flexori lakťa, pronátori predlaktia, flexori zápästia a flexori prstov, adductor palca) a 4 svalových skupinách dolných končatín (flexori, adduktory a intrarotári bedrového kĺbu and triceps surrea) pred a po 1. a 20. HT. HT trvala priemerne 20 – 30 minút. Pacienti v kontrolnej skupine sedeli na koni asi 10 minút pri vstupnom vyšetrení a po 10 týždňoch 10 minút pri výstupnom vyšetrení.

Výsledky sme spracovali pomocou štatistického softvéru SPSS a pri vyhodnocovaní sme využili T – test, párový T – test (pair T-test) a LSD testy mnohonásobného porovnávania. Pri štatistických testoch sme uvažovali hladinu štatistickej významnosti $\alpha = 0,05$.

Výsledky: Zaznamenali sme vysokú štatistickú signifikantnosť $P = 0,000$ medzi vyšetreniami pred a po HT, pri 1. a 20. HT a medzi celkovou spasticitou pred 1. a pred 20. HT. Zaznamenali sme relatívne výraznejšie pôsobenie HT na spasticitu dolných končatín oproti horným. Nezaznamenali sme žiadne rozdiely medzi pôsobením spasticity na pravú polovicu tela oproti ľavej. Z pohľadu vekových skupín sme zaregistrovali len štatisticky významný rozdiel $P=0,037$ medzi vekovou skupinou 1-5 roční a skupinou 20 rokov a starší, na pravej polovici tela.

V kontrolnej sme nezaznamenali žiadne zmeny v posturálno – lokomočných funkciách. Bol v nej štatisticky významný rozdiel $P=0,05$ pri oboch vyšetreniach pri hodnotení pocitov pohody a spasticity pri vstupnom a výstupnom HHT. Ten sa vykonáva asi 10 minút na koni.

Pätnásť pacienti zo sledovaného súboru boli ako nulté vyšetrenie vyšetrení 10 týždňov pred HT na spasticitu ako 2. kontrolný súbor. U 6 pacientoch hodnotených ešte mesiac po ukončení HT sme zaznamenali štatistickú významnosť oproti nultému a vyšetreniu tesne pred 1. HT ($P = 0,019$).

Súhrn: pôsobenie HT na spasticitu u pacientov so spastickou formou DMO je intenzívne.

*MUDr. Hornáček Karol, PhD.¹, Páleníková Anna¹,
Mgr. Kafková Alexandra², Bc. Mošovská Eva³*

Influence of hippotherapy on the spasticity by spastic quadraparetic form of cerebral palsy

*¹FRO Ružinovská poliklinika, Bratislava, ²Reocentrum, Bratislava
³DSS ROSA, Bratislava*

Introduction: In our study, 37 patients with spastic quadraparetic form of cerebral palsy (CP) were observed under the influence of 20 hippotherapy sessions (HT). In the control group of 15 patients without HT, we observed the same indicators in two examinations during the course of 10 weeks. Both groups were receiving standard rehabilitation therapy. 15 patients from the observed group underwent an initial examination for spasticity 10 weeks before HT as a 2nd control group.

Method: We prospectively observed spasticity in 7 muscle groups of the upper (intra-rotary muscles and adductors of the shoulder joint, flexors of the elbow, pronators of the forearm, flexors of the wrist, of the fingers, adductors of the thumb) and 4 muscle groups of the lower extremities (flexors, adductors and intra-rotary muscles of the coxa and triceps surae) before and after the 1st and the 20th HT. The results were processed through SPSS statistical software. During evaluations, we used the T-test, the paired T-test and the LSD tests of multiple comparisons. In our statistical testing, we considered the level of statistical significance $\alpha = 0,05$.

Results: We recorded high statistical significance $P = 0,000$ between examinations before and after HT, in the 1st and the 20th HT and between the overall spasticity before the 1st and the 20th HT. We recorded relatively more significant influence of HT on spasticity of the lower extremities compared to the upper extremities. We did not observe any differences between the influence of spasticity on the right half of the body compared to the left half. With regards to the age groups, we observed the only statistically significant difference $P = 0,037$ between the age groups 1 – 5 year olds and 20 and older in the right half of the body.

There was a statistically significant difference $P = 0,05$ in both examinations evaluating spasticity during entry and exit Hippotherapy evaluating test (HET) in the control group. HET is done for approximately 10 minutes on the horse. We recorded statistical significance in 6 patients evaluated one month after

the HT had been completed compared to the initial examinations (10 weeks before HT as a 2nd control group) and the examinations right before the 1st HT (P = 0,019).

Conclusion: HT influences spasticity very intensive. HT has single effect after one session and cumulative effect after more sessions. Very likely HT has prevailing effect after one month after closing therapy as well.

Key words: cerebral palsy, hippotherapy, spasticity

*MUDr. Hornáček Karol, PhD., ²Ing. Poliačiková Eva, PhD.,
³Doc. MUDr. Ozorovský Vojtech, PhD., ⁴PhDr. Malík Branislav, CSC.*

Sledovanie informovanosti o hippoterapii v skupinách obyvateľstva, ktoré môžu ovplyvniť jej rozvoj

¹FRO Ružinovská poliklinika, Bratislava, ²EF UMB Banská Bystrica

³Katedra sociálneho lekárstva LF UK, ⁴Katedra filozofie Ped. FUK

Sledovali sme informovanosť vybraných spoločenských skupín, ktoré môžu ovplyvniť rozvoj a kvalitu hippoterapie (HT) na Slovensku.

Tab. 1 Demografické údaje respondentov

Skúmané inštitúcie	Spolu	Muži %	Muži	Ženy %	Ženy	Priemerný vek
SHR	28	8	28,6	20	71,4	44,50
LFUK	145	51	35,2	94	64,8	22,48
PdFUK	51	13	25,5	38	74,5	21,71
EF UMB 05	121	49	40,5	72	59,5	20,69
EF UMB 08	61	23	37,7	38	62,3	22,62
Spolu	406	144	35,46	262	64,54	26,40

Výsledky prieskumu priniesli pre nás neočakávane pozitívne výsledky. Zistenie, že 49 % opýtaných pozná pojem HT, sme nepredpokladali. To že veľmi vysoké percento (100 %) opýtaných zo Slovenskej humanitnej rady (SHR) poznalo, čo je to HT, sme mohli predpokladať. Nepredpokladali sme však také vysoké percento informovanosti v skupine z Lekárskej fakulty Univerzity Komenského (LFUK) (80 %) a Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského (PaedFUK) (55 %). V skupine LFUK nás prekvapilo, že všetky jej podskupiny (všeobecné lekárstvo, stomatológia, fyzioterapeuti, ošetrovateľstvo) mali veľmi vysokú informovanosť (70 – 95 %), okrem verejného zdravotníctva (28,6%),.. Zaujímavé výsledky z pohľadu dynamiky sme zaznamenali v podskupinách Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bella (EF UMB) z roku 2005 a EF UMB z roku 2008. Len 8,3 % študentov z EF UMB v prieskume vykonanom na jeseň v roku 2005 poznalo pojem HT. V prieskume vykonanom na EF UMB o 2,5 roka, na jar 2008, už 29,5 % opýtaných v dotazníku vyplnilo, že pozná pojem HT, čo predstavuje výrazný informačný nárast.

Prieskum poukázal nato, že klasická forma šírenia informácií ako je tlač, rozhlas a televízia sú stále najvýznamnejším zdrojom informácií v takejto oblasti. Povzbudivé bolo aj to, že väčšina opýtaných mala záujem a hlavne opakovaný, o kontakt s koňom. O kontakt s HT malo záujem až 36,3 %. Z dotazníka sme získali omnoho viac výsledkov a hodláme ich publikovať neskôr.

MUDr. Chamutyová Katarína, MPH, Ing. Mgr. Kožíková Jana

Naše skúsenosti s canisterapiou ako doplnkovou metódou pri liečbe detskej mozgovej obrny

*TETIS, s.r.o. – Špecializovaná rehabilitačná nemocnica,
Detské FRO, Dunajská Lužná*

Definícia canisterapie ako „spôsob terapie, ktorá využíva pozitívne pôsobenie psa na zdravie človeka, pričom pojem zdravia je chápaný presne podľa definície WHO ako stav psychickej, fyzickej a sociálnej pohody.

História a súčasnosť canisterapie od staroveku po súčasnosť (nález 12 tisíc rokov starého paleolitického hrobu v Izraeli s kostrovými pozostatkami človeka a psa, liečebné využitie psov v starovekom Grécku, využívanie psov a iných domácich zvierat ako doplnkovej terapie u mentálne postihnutých, využívanie psov v nemocniciach pre zranených vojakov v roku 1919), a iné.

Využitie canisterapie v praxi, indikácie a kontraindikácie všeobecne, metódy canisterapie. Činnosti pri canisterapii – činnosti na rozvoj jemnej motoriky, činnosti na rozvoj hrubej motoriky, činnosti v kombinácii s liečebnou telesnou výchovou, motivačné hry, polohovanie a relaxácia, spôsoby polohovania, stimulácia obľizovaním, canisterapia vo vode (Dog-Water-Therapie, DWT), pes ako pomocník v logopédii, canisterapia pri špecifických poruchách učenia.

Praktická realizácia canisterapie u pacientov s detskou mozgovou obrnou na našom FRO.

Výsledky prieskumu týkajúceho sa canisterapie medzi v komunite rodičov detí s DMO a medzi deťmi s DMO.

Mgr. Jobbágyová Katarína

Môj život a kone

ŠK Šport Patrónka, Bratislava

Život s detskou mozgovou obrnou nie je ľahký a ľudia s takouto diagnózou majú veľa snov, ktoré sa im žiaľ nikdy nemôžu splniť. Avšak mne sa splnil jeden životný sen, ktorý som začala snívať už v rannom detstve. Jazdím na koni! Sen sa stal skutočnosťou. Ba čo viac – veci, ktoré som sa neodvážila ani len snívať, sú dnes pre mňa reálne. Zúčastňujem sa na medzinárodných pretekoch, vyhrávam, umiestňujem sa, dokonca som bola aj na paralympiáde. Som reprezentantka SR v para-drezúre.

Vo svojej prednáške opisujem, ako som si splnila svoj sen. Nestačila mi hippoterapia, chcela som jazdiť bez toho, aby ma niekto viedol v kroku. Ale práve cez hippoterapiu som sa dostala k para-drezúre. V prednáške opíšem, ako mi hippoterapia pomohla po telesnej, ale aj psychickej stránke, ako som siahala po vyšších cieľoch. Kone začali hrať v mojom živote dôležitú úlohu a stále ho ovplyvňujú. Veľa ma naučili. Vďaka koňom som spoznala veľa skvelých ľudí s dobrým srdcom a nadšením pre umožnenie mi jazdiť na ich koňoch bez toho, že by za to čokoľvek žiadali. Vďaka týmto ľuďom a mojej skvelej trénerke Viktórii Ondrušovej som sa dostala tak ďaleko.

Mgr. Jobbágyová Katarína

Športové jazdenie postihnutých na Slovensku

ŠK Šport Patrónka, Bratislava

Prednáška vymenúva jazdecké disciplíny, ktorým sa v súčasnosti venujú postihnutí jazdci na Slovensku a zameriava sa hlavne na para-drezúru. Opisuje systém zaradenia jazdcov do skupín na základe stupňa ich postihnutia, začiatky a súčasnú situáciu slovenskej para-drezúry, spôsob financovania nákladov, spojených s účasťou na medzinárodných pretekoch a príčiny, ktoré vedú k nedostatku para-drezúrnych jazdcov. Vyzdvihuje dôležitosť kvalitných drezúrnych koní a kvalitných zdravých drezúrnych jazdcov pri príprave koní pre telesne postihnutých jazdcov, aby kôň správne reagoval na minimálne a často chýbajúce pomôcky telesne postihnutého jazdca. Pri veľkom obmedzení pohyblivosti u ťažko telesne postihnutých jazdcov, je často hlavnou pomôckou ovládania koňa takýmto jazdcom jeho hlas. Staré, flegmatické a pomalé kone, ktoré sa u nás často používajú na hippoterapiu, rozhodne nie sú vhodné na účasť na medzinárodných para-drezúrnych pretekoch, pretože známky rozhodcov sú v značnej miere závislé na kvalite pohybu koňa a jeho kmihu. Autorka prednášky opisuje na porovnanie kvalitu para-drezúrnych koní v zahraničí, ako aj výber vhodných kompenzačných pomôcok a sediel vyrobených na mieru konkrétneho jazdca a jeho konkrétneho koňa.

Hlavným problémom para-drezúry na Slovensku, je jej finančná náročnosť a nedostatok finančných prostriedkov, ako aj žiadne finančné dotácie zo Slovenskej jazdeckej federácie. Vo väčšine krajín národná jazdecká federácia považuje para-drezúru za rovnocennú jazdeckú disciplínu s ostatnými jazdeckými disciplínami a vyčleňuje na ňu dotácie.

PhDr. Kopasová Dorota, CSc.

Rozvoj osobnosti a procesy zvládania dieťaťa aplikáciou psychologických intervenčných programov v súčinnosti s hippoterapiou

*Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava,
kopasova@inethome.sk*

V súčasnom svete sú deti vystavené mnohým rizikovým faktorom. Táto skutočnosť stavia pred lekárov, psychológov, pedagógov dôležitú úlohu, nájsť interdisciplinárne možnosti prevencie. Prirodzený vzťah s koňom sa stáva príčinou zvýšenia pocitu zodpovednosti dieťaťa, sebaocenenia i istoty. Kôň znamená – krásu, silu, slobodu. Hippoterapia zasa spočíva vo využití koňa k liečbe klienta. Táto forma terapie nachádza svoje uplatnenie najmä preto, že jej hlavným cieľom je podpora sebadôvery dieťaťa prostredníctvom cvičenia odvahy, samostatnosti, obratnosti, alebo naopak, pri tlení agresivity a pri výchove k zodpovednosti. Hippoterapiou sa zvyčajne odstraňujú, či zmiernujú nasledovné postihnutia: autizmus, ľahká mozgová dysfunkcia, detská mozgová obrna, mentálna retardácia, Downova choroba, schizofrénia, psychosomatické ochorenia, školská neúspešnosť, anorexia, bulímia, mutizmus, balbuties, agresivita, žiarlivosť, výchovné problémy. Longitudinálne sme psychologicky sledovali deti, ktoré navštevujú hippoterapiu z dôvodu svojich postihnutí. N= 19; 11 dievčat a 8 chlapcov vo veku od 3 do 18. rokov. Zoznámime Vás s 19. kazuistikami. Kvalitatívna analýza priebežných výsledkov poukázal na zdokonalenie i rozumových schopností a pozitívny rozvoj emocionálnych a osobnostných vlastností. Ide najmä o prehĺbenie empatie a zvýšenie úrovne zdravého sebavedomia i zdokonalenie fyzických zručností a hlboké prežívanie toho, čo kôň poskytuje každému človeku – pocit slobody, voľnosti a nezávislosti.

PaeDr. Kuric Miroslav

Hipoterapia v DSS ROSA – minulosť a súčasnosť

DSS ROSA

V DSS ROSA v Bratislave na Dúbravskej ceste 1 poskytujeme komplexnú starostlivosť 220 klientom vo veku od 6 do 25 rokov, s rôznymi stupňami mentálneho a telesného postihnutia, psychických porúch, epilepsie a iných neurologických ochorení, s denným, týždenným a celoročným pobytom.

Klienti pochádzajú často z nevyhovujúceho sociálneho prostredia, čo spôsobuje v nemalej miere citovú depriváciu klientov, ktorí nie sú uchránení ani pred sociálno-patologickými javmi v rodinnom prostredí. Rodičia im často nie sú schopní zabezpečiť ani základné materiálne potreby a o zmysluplnom trávení voľného času sa nedá vôbec hovoriť.

V našom zariadení sa stará o klientov množstvo pracovníkov z oblasti medicíny, pedagogiky, rehabilitácie a psychológie, ktorí problémy navzájom konzultujú a snažia sa hľadať optimálne riešenia.

*Páleníková Anna, MUDr. Hornáček Karol, PhD.,
Mgr. Tílešová Stanislava, PhD. ²⁾*

Svetový kongres hippoterapie v Münsteri

*FRO Ružinovská poliklinika, Bratislava
Strapatý ranč, Topoľčany ²⁾*

V dňoch 12. – 15. augusta 2009 sa konal svetový kongres hippoterapie (HT) v nemeckom Münsteri. Zúčastnilo sa ho 700 účastníkov z 39 krajín. Prednesených bolo do 145 prednášok a prezentovaných 31 posterov. Slovenskú HT sme prezentovali 3 prednáškami a 2 posterami.

Program začínal predpoludním kľúčovými prednáškami významných svetových špecialistov z oblasti výskumu v hippoterapii a animoterapii. Súčasne v jazdiarenskej hale prebiehali praktické ukážky. V oblasti hipporehabilitácie je nutné aj nadnárodné prepojenie fyziatra a fyzioterapeuta. My sme sa postupne prepracovali do špičky svetovej hipporehabilitácie. Na nové praktické poznatky majú rozdielny názor fyzioterapeuti z Nemecka. Naše dve prednášky z oblasti hipporehabilitácie sledovali vplyv HT na funkčné poruchy pohybového systému (Jenčíková, Hornáček) a pôsobenie HT na spastické formy DMO (Hornáček, Kafková, Páleníková, Mošovská). Postery rozoberali otázku využívania pôsobenia HT na batolátá (Mihaliková, Hornáček) a hodnotenia HT (Hornáček). Slovensko dostalo ponuku vo vedení svetovej HT spoločnosti (FRDI). Nie je to možné, lebo Slovenská hippoterapeutická asociácia nie je plnoprávnym členom, pre vysoké poplatky členského.

Prvýkrát sme sa prezentovali aktívnou účasťou aj v oblasti PPJ (Tílešová).

V rámci veľkého kultúrneho programu usporiadateľa predstavili široké spektrum plemien koní z chovateľskej stanice Warendorfu.

Na záver kongresu bola prezentácia krajín a miest usporiadajúcich ďalšie svetové kongresy. V roku 2012 Atény v Hippokratovom Grécku a 2015 v Brisbane v Austrálii. Veríme, že naša prezentácia tam bude opäť silnejšia.

Mgr. Picková Eva

Pedagogicko-psychologické jazdenie vo výchove mimo vyučovania v DSS ROSA v Bratislave

DSS ROSA, Dúbravská cesta 1, Bratislava

V DSS Rosa má dlhoročnú tradíciu hippoterapia, ktorej významným podporovateľom je aj riaditeľ PhDr. M. Kuric a náš DSS je s počtom šiestich koní určite unikátom nielen na Slovensku. Napriek tomu, nechceme upadať do stereotypu, ale snažíme sa využívať nové poznatky a skúsenosti v našej práci s klientami.

V terapeutickú skupinu je šesť klientov, ktorých sme vybrali na základe konzultácie s psychologičkou a liečebnou pedagogičkou. Zišli sa tu klienti s denným, týždenným i celoročným pobytom, zo špeciálnej základnej školy i odborného učilišťa, skutočne s rôznorodými diagnózami, u ktorých sme predpokladali zlepšenie vplyvom hippoterapie (instabilita, hyperaktivita, citová deprivácia, agresivita, afekty zúrivosti, negativizmus, poruchy reči atď.)

Keďže túto terapeutickú skupinu vedíme dve bývalé aktívne jazdkyne a Mgr.V. Ondrušová je aj oficiálnou reprezentačnou trénerkou, ktorá pripravuje jazdcov na Paralympiádu a Špeciálnu olympiádu, snažíme sa pripravovať klientov podľa ich možností aj na drezúrne, resp. westernové súťaže.

Výchovný význam správne usmerňovaného športu, teda aj jazdenia na koni, je pomerne veľký: snaha vyniknúť, túžba po úspechu (ktorý často klienti v iných sférach nezažívajú pre nedostatok intelektu a iné poruchy), odhodlanie niečo dokázať, emocionálne vzrušenie, posilňovanie vôle, to sú činitele, ktoré mimoriadne silno pôsobia na človeka a zúčastňujú sa na vytváraní takých vlastností ako bojovnosť, sebadisciplína a aktivita. Súbežne sa rozvíja aj telesná zdatnosť, zlepšujú sa funkčné schopnosti organizmu: rýchlosť, obratnosť, sila, vytrvalosť, pohotovosť a orientácia v priestore. Pri jazde na koni v každom ročnom období sa klienti otužujú, čím sa zlepšuje schopnosť organizmu rýchlo sa prispôbiť zmenám vonkajšieho prostredia.

Klienti z terapeutickú skupiny pedagogicko-psychologického jazdenia sa predstavili v rôznych jazdeckých disciplínach na Jazdeckom dni 21. 5. 2009 v DSS ROSA, čo vyvolalo veľmi priaznivý ohlas u všetkých zúčastnených,

ako aj u rodinných príslušníkov, návštevníkov, pedagógov a ostatných pracovníkov DSS. Vyhodnotenie doterajších výsledkov pôsobenia hippoterapie na vývoj osobnosti klientov, nás presvedčilo o správnosti nastúpenej cesty, v ktorej budeme ďalej pokračovať a skvalitňovať ju.

Mgr. Picková Eva

Využitie animoterapie – zvieratami asistovanej terapie

DSS ROSA, Dúbravská cesta 1, Bratislava

Nielen kone však napomáhajú v terapii u našich klientov, ale 10 rokov už využívame na animoterapiu aj iné zvieratká: zakrsnuté králiky, morčatá, myšky, škrečky, vodné korytnačky, mačky a pod. Liečivé pôsobenie zvierat do značnej miery súvisí s empatiou, rešpektom a láskou, ktoré sú zvieratá schopné človeku poskytnúť. Veľmi dobré výsledky sú dosahované v liečbe mentálnych, rečových, pohybových porúch, pri poruchách komunikácie napr. u epileptikov, autistov a detí so selektívnym mutizmom.

Špecifické pre naše zariadenie je, že terapeutické zvieratá neprichádzajú za klientami zvonka, ale ich v DSS chováme, čím sa ešte zvyšuje ich terapeutický vplyv.

Klienti získavajú pri starostlivosti o zvieratká nové vedomosti a zručnosti (kŕmenie, zabezpečovanie krmiva, čistenie kliebok, akvária, venčenie zvieratiek vo vonkajších ohrádkach). Klienti v terapeutickej skupine sú tak motivovaní k vzájomnej spolupráci, povinnosti sa rozdeľujú rovnomerne medzi všetkých jej členov, čo u mnohých zmierňuje sociálnu izoláciu, keď boli pri iných činnostiach skupinou vyčleňovaní na jej okraj.

U klientov z tejto skupiny konštatujeme nielen vytváranie nových pracovných návykov, ale aj vyššiu skupinovú súdržnosť, zodpovednosť, spolupatričnosť a disciplinovanosť, ktoré sa po určitom čase prenesú aj do iných činností. Skupinu využívame aj ako terapeutický prostriedok: člen skupiny jedná s reálnymi osobami v reálnej situácii, každý jej člen musí brať ohľad na potreby iných a prispôbiť sa im.

Ďalší rozvoj animoterapie v našom DSS nám zabezpečí schválený projekt s názvom NOEMOVA ARCHA, ktorý bol vypracovaný pre našich klientov v súčinnosti s enviromentálnou výchovou.

PaeDr. Rußig Doris

Keď hovorí duša, otvára sa okno do vnútra

Tröstau, Nemecko

Klienti s nami komunikujú rôznymi spôsobmi a tak nám poskytujú vhľad do ich vnútorného diania. Tieto oznámenia môžu prebiehať na rečovej úrovni, prostredníctvom jednania alebo prenosom na koňa, prípadne terapeuta.

Klienti pritom podľa možnosti vyjadrujú ich rolu v rodine alebo v iných životných súvislostiach, ich osobnú životnú históriu, aktuálnu pozíciu, ale tiež budúcnosť ako sny a ciele.

Našou úlohou ako sprevádzajúcich je postrehnúť tieto vyjadrenia – nezáleží na tom, akú formu majú – a starostlivo ich vysvetliť alebo prostredníctvom konzultácií vyjasniť, aby sme mohli profesionálne jednať.

S koňom ako médiom sa dostáva klient v rámci PPJ od začiatku do neobyčajne aktívnej role, čo vkladá proces do jeho samotných rúk a provokuje k vlastným prejavom. Takto môžeme súčasne jednať cielene a uistiť sa, že sa jedná o ciele klienta.

Prinajmenej dva rôzne individuálne profajšky – kôň a terapeut – prenechávajú vývin na samotnej osobe, predovšetkým ak máme intenzívne dlhoročné poznatky o povahe konkrétneho koňa terapeuta.

Výsledkom prehodnotenia mojich skúseností z dvadsaťročnej samostatnej praxe v PPJ sú príklady vyjadrení klientov, ktoré by mali pomôcť rôznymi spôsobmi poukázať na ich ozrejenie, vrátane jednej interpretácie, ktorá sa osvedčila v rámci priebehu terapeutického procesu.

Práca na našich vlastných schopnostiach vnímania a jednania nedovolí, aby sme nenahliadli do vnútra klienta s účelom terapeutického progresu, ale stáva sa pre proces užitočnou.

S týmito sprostredkovaniami nám klienti dávajú možnosť sprevádzať ich pri dosahovaní ich skutočných osobných cieľov a podporovať ich. Starostlivý a rešpektujúci prístup s týmito vhľadmi do vnútra iných osôb by mal byť pre nás samozrejímavý.

MUDr. Sawaryn Daria

Vplyv HT na zmeny ukazovateľa symetrického zaťažovania dolných končatín u detí s DMO

Poľsko

Cieľom práce je poukázať na efekty intenzívnej, každodennej hippoterapie u 53 detí (dievčat a chlapcov vo veku od 7 do 10 rokov) s DMO typu diplegia spastica. Výskumu bolo podrobených 106 detí s DMO – diplegia spastica. Deti boli rozdelené na dve skupiny – experimentálnu a kontrolnú. Sledovanie ukazovateľa symetrického zaťažovania dolných končatín bolo realizované s pomocou testu dvoch váh. Autorka práce si postavila nasledovné výskumné problémy:

V akom stupni ovplyvňuje hippoterapia symetrické zaťažovanie dolných končatín? Aké sú rozdiely medzi mladšími a staršími deťmi v rámci sledovaného parametra? Predstavuje pohlavie sledovaných detí ukazovateľ ovplyvňujúci terapeutický pokrok?

Autorka overovala v svojej práci nasledujúce hypotézy:

1. Hippoterapia ovplyvňuje zlepšenie symetrického zaťažovania dolných končatín.
2. Mladšie deti dosahujú lepšie terapeutické výsledky než staršie deti.
3. Pohlavie neovplyvňuje terapeutický pokrok.

MUDr. Smoljaninov Anatolij

Hippoterapia a delfinoterapia ako jeden prístup v kontexte komplexnej neuro-psychologicko-pedagogickej úpravy porúch rozvoja

Odesské delfinárrium, Ukrajina

Možnosti využiti koní v rehabilitaci jakožto metody léčby pohybem v případě DMO jsou natolik značné, že bychom jim měli věnovat zvýšenou pozornost. Náš příspěvek a také naše příručka „Hippoterapie u pacientů s dětskou mozkovou obrnou“, kterou zde chceme prezentovat, je součástí komplexního programu „RUKA-MOZEK“ a popisuje specifika hippoterapeutické rehabilitace v případě tohoto onemocnění. V daném příspěvku i příručce je také zdůvodněna nutnost sloučení hippoterapeutických cvičení s korekčními metodami a postupy, které jsou specifické pro klinický obraz DMO.

Některá onemocnění dětského věku lze z filosofického hlediska charakterizovat jako narušení vývojové harmonie, a to včetně harmonie ve vývoji pohybové a psychické sféry. Z toho důvodu je žádoucí upřednostňovat takové metody korekce, které mají integrativní účinek na tělesnou i duševní sféru dětského organismu. Hippoterapie tuto podmínku dokonale splňuje.

Pokud rodiče, ale i někteří odborníci, nemají jasnou představu o možnostech hippoterapie, mohou se poměrně často domnívat, že jde o jakousi exotickou zábavu pro dítě. A je pravda, že zdaleka ne každou jízdu na koni můžeme definovat jako hippoterapii. Z jízdy na koni se stává léčebné opatření pouze tehdy, pokud se provádí na základě indikací a pod dohledem příslušného odborníka. Proto je v naší práci kladen důraz na nutnost spojovat hippoterapeutická cvičení se specifickými metodami léčby.

Autor chce též upozornit rodiče i odborníky na moderní a účinné metody v léčbě jejich dětí. Díky více než dvacetileté pracovní praxi v oblasti hledání, vyvíjení a zavádění metod fyzické korekce v komplexní léčbě dětí postižených dětskou mozkovou obrnou si dovoluje tvrdit, že úspěšná léčba dětí s touto patologií, léčba přinášející stabilní výsledky, není možná bez uvědomělého a plnohodnotného zapojení rodičů a nejbližšího okolí. Je třeba také zdůraznit, že veškeré postupy a cvičení se musí provádět pod dohledem odborníků a podle přísně individuálního programu. Odborníci

zase musí absolvovať náležitú prípravu v užívaní špecifických metód. Nekvalifikované užití postupů výrazně snižuje jejich účinnost a tím může diskreditovat metodu.

MUDr. Štefanec František

Posttraumatická stresová porucha u koňa ako kontraindikácia HT zo strany zvierateľa

CENTRUM LIEČEBNEJ REHABILITÁCIE, s.r.o., Nemšová

Aj v procese hippoterapie môže dochádzať k neustálym zmenám. Preto je potrebné kontinuálne sledovanie a vyhodnocovanie aktuálneho fyzického aj psychického zdravotného stavu nielen u pacienta, ale aj koňa vykonávajúceho hippoterapiu. V prednáške uvádzame kazuistiku dočasného prerušenia výkonov hippoterapie zo strany zvierateľa následkom posttraumatickej stresovej poruchy u koňa po náhodnej zrážke s motocyklistom.

Mgr. Tílešová Stanislava, PhD.

Nové trendy a kvalifikácie kurzov PPJ na Slovensku

Topolčany, Strapatý ranč

Každý dobrý terapeut vie, že je to jeho osobnosť, ktorá má najväčší vplyv na terapeutickú zmenu. My samozrejme rátame aj s osobnosťou koňa. Preto sme sa rozhodli zmeniť štruktúru kurzov PPJ, ich dĺžku a kvalifikácie, ktoré z toho vyplývajú. Keďže v prvom rade musíme pracovať sami na sebe a prvým krokom k dobrej práci terapeuta je sebaskúsenosť, zaradili sme ako prvú časť kurzu PPJ od roku 2009 prvý týždeň **SEBASKÚSENOSŤ**. Tu budúci terapeuti pracujú intenzívne na sebe, sebapoznání, dostávajú spätnú väzbu o svojich silných stránkach, pri praktických činnostiach s koňmi sa učia pochopiť etológiu koňa, individualitu koňa, rozpoznať silné stránky koňa. Skupinu do počtu 12 ľudí vedie tím dvoch hippoterapeutov, z čoho jeden by mal byť psychológ.

Tešíme sa z rôznorodosti osobností terapeutov, šancu má každý, kto je ochotný na sebe pracovať. **K TOMU NIE JE ŽIADEN MANUÁL, TREBA SI TO PREŽIŤ S HIPPOTERAPEUTOM, KTORÝ SA VYZNÁ V ETOLÓGII KOŇA A S RÔZNYMI TYPMI KONÍ.**

Mgr. Tomanová Ivana

Význam pohybu v terapii vzťahových porúch

Tesáre

Proces budovania vzťahovej väzby je silne zakorenený do sociálnych interakcií. V priebehu života sa dostávame do rôznych sociálnych vzťahov ovplyvňujúcich naše vzťahové systémy. Sociálne interakcie v sebe zahŕňajú viaceré kontexty (personálny, sociálny, kultúrny a enviromentálny), ktoré formujú osobnostné charakteristiky každého jedinca. I napriek tomu, že naše egovzťažné systémy sú odlišné od jednotlivca k jednotlivcovi, určité aspekty sú vo vývine ľudí totožné. Jedným z nich je pohyb, ktorý nás sprevádza počas celého života a ktorý je nevýrazným, no o to významnejším faktorom vplývajúcim na našu osobnosť.

Mnohé zákonité vývinové procesy môžu byť silne nápomocné pri psychoterapii človeka. V prvom rade sa tu jedná o pohybový aspekt, ktorý sa v priebehu našej biodrómy objavuje postupne s odlišnou mierou dôležitosti pre jednotlivé vývinové obdobia. V druhom, no neposlednom rade sú to prirodzené vývinové mechanizmy a potreby, ktoré sa v jednotlivých štádiách vývinu objavujú a máme možnosť stretávať sa s nimi pri terapii (napr. potreba blízkosti, vzťahu, osamostatňovania sa).

Zážitok pohybu v sebe zahŕňa viaceré dimenzie. Okrem možnosti chápania a uvedomovania si seba i vlastného okolia dochádza pri pohybe k 2 dôležitým skutočnostiam: k učeniu a nadobúdaniu skúseností. Tieto sa netýkajú iba samotných fyziologických dejov, ale rovnako psychických. Počas celého obdobia, za ktoré sa dieťa naučí chodiť, dostáva podnety z viacerých oblastí a vstupuje do personálnej, sociálnej, kultúrnej a enviromentálnej interakcie. Cez procesy interakcie sa dieťa stáva sociálne mysliacim a sociálne ovplyvňovaným jedincom, ktorý vstupuje do sociálnych vzťahov.

Hippoterapia ako jedna z pohybových terapií pomáha sprostredkovať zmyslové vnímanie a podnecuje procesy učenia priamo v sociálnom poli, čím sa dotýka oblasti sebaepochopenia a sebavedomia.

prof. PaedR. Vančová Alica, PhD.

Hippoterapia, špeciálna pedagogika a ich prepojenie v programe Ruka-Mozog

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava

V súčasnom modernom vedeckom ponímaní sa na vzťah človek – prostredie nazerá z holistického pohľadu, to zn. človek a prostredie sa ponímajú celostne, ako navzájom sa ovplyvňujúce „entity“, kde aj človek aj okolité prostredie vzájomne pôsobia jeden na druhého v postupnosti podnet – reakcia – podnet – reakcia. Človek je súčasťou (podsystemom) v systéme prostredia, a aj sám človek pozostáva z viacerých súčastí, podsystemov. Človek je chápaný ako súbor biologických, psychických, sociálnych a duchovných prvkov, znakov, daností, prejavov. Tento systém, teda človek, sa snaží fungovať tak, aby si udržal svoju integritu a harmóniu vo svojom vnútri aj vo vzťahu k prostrediu. Fungovanie zabezpečuje najmä mozog a centrálny nervový systém (CNS), ktorý riadi a reguluje všetky aktivity človeka. Pri takomto systémovom ponímaní, vychádzajúc z teórie komunikácie a kybernetiky, riadenie a regulácia sa uskutočňuje pomocou výmeny informácií. Mozog a CNS prostredníctvom informácií (na biochemickej a bioelektrickej úrovni) riadia jednak vnútorné procesy a aktivity v organizme a jednak riadia aktivity a reakcie človeka smerom k prostrediu. Zabezpečuje sa tak neustála adaptácia, prispôbovanie sa človeka podmienkam prostredia, ale aj ich menenie, pretože človek dokáže do určitej miery meniť podmienky prostredia tak, aby vyhovovali jeho potrebám.

Hippoterapiu možno v holistickom rámci chápať ako jeden z nástrojov cieľeného pôsobenia upraveného prostredia na dieťa s postihnutím. Pri hippoterapii sa dieťaťu poskytuje veľké množstvo nových podnetov, ktoré pôsobia stimulujuco na mozog a CNS. Kôň a sám proces hippoterapie (v ktorom sú účastní aj terapeut, tréner, ako aj rodičia a súrodenci postihnutého dieťaťa) dodáva dieťaťu podnety naozaj pre všetky zmysly a tým priamo pôsobí na prácu mozgu a CNS. Spomeňme na slová Komenského: „Nič nie je v mozgu, čo neprešlo cez zmysly.“ Dieťa sa koňa dotýka, vidí ho, počuje jeho zvuky, vníma pohyby, ktoré kôň produkuje. Kôň predstavuje pre dieťa veľký motivačný prvok – priťahuje záujem dieťaťa, nenásilne ho vŕha do rôznych aktivít, sústreďuje na seba jeho pozornosť. Kôň vyvoláva u dieťaťa túžbu a cieľenú snahu pohybovať sa. U dieťaťa sa zintenzívňujú procesy

vnímania, koncentrácie. Jednoznačne sa stimuluje komunikácia dieťaťa a emocionálna sféra. Dieťa má nové zážitky spojené s príjemnými pocitmi, emóciami a samo sa s radosťou chce s koňom „hrať“. Okrem toho dieťa získava celý rad nových poznatkov o tom, ako kôň vyzerá, aká je jeho koža na dotyk, ako chodí, behá a čo všetko iné robí atď. Čiže – v procese hippoterapie okrem jej liečebného účinku nesporne dochádza aj k rozmanitej podnetovej stimulácii dieťaťa a rozvíjajú sa jeho procesy učenia. V procese hippoterapie sa tak stimuluje aj rozvíjanie pohyblivosti dieťaťa, jeho zmyslov, vnímania, sústredenia, pamäti, pozornosti, myslenia, reči aj sociálnych vzťahov.

Autorka príspevku pôsobí ako univerzitná profesorka v odbore špeciálna pedagogika a 19 rokov sa vedecko-výskumne, publikačne i prakticky venuje otázkam učenia, vzdelávania a rozvíjania postihnutých detí i práci s dospelými postihnutými osobami. Je vedúcou katedry špeciálnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Je riaditeľkou Európskeho psychoneuroedukačného laboratória „EPSYNEL“. Dlhodobo spolupracuje s Dr. A.G. Smoljaninovou na programe rozvíjania ťažko postihnutých detí (najmä s detskou mozgovou obrnou – DMO, s mentálnym, rečovým a zmyslovým viacnásobným postihnutým). Tento ich autorský program nazvaný „Ruka-Mozog ©“, integruje rehabilitačné, terapeutické, edukačné a poradenské postupy vrátane hippoterapie a delfinoterapie.

prim. MUDr. Vyletelová Elena

Hippoterapia v Slovenských liečebných kúpeloch Číž

SLK Číž

Slovenské liečebné kúpele Číž boli prvé kúpele na Slovensku, ktoré zaviedli v rámci kúpeľnej liečby aj hippoterapiu (HT). Pri jej rozvoji stál vynikajúci praktik, vedec a organizátor MUDr. Rudolf Žák. K nemu sa postupne pridal špecialista na hippológiu Dr. Štiavnický. Vybudovali krásny areál a v podstate bez výrazných prerušení ju v ich šľapajách vykonávajú ich nasledovníci od roku 1999. HT využívajú hlavne u pacientov s detskou mozgovou obrnou, ale aj u pacientov so skoliózou. V svojej prezentácii prezentujú praktické postupy na DVD.

Mgr. Žabková Katarína a kolektív

Vykonávanie hippoterapie v praxi

DSS ROSA, Bratislava

Hippoterapia je tímová metóda. Robí ju viacero pracovníkov. Cieľom prednášky je poukázať na dôležitosť spolupráce tímu pri vykonávaní hippoterapie. Existuje určitá hierarchia funkcií členov tímu. Chcela by som poukázať, že každá zložka tímu je dôležitá a mala by do detailov poznať a správne vykonávať svoju funkciu.

Lekár je riadiacou osobnosťou medicínskej zložky, musí veľmi úzko spolupracovať s hippoterapeutom.

Hippoterapeut zohráva najvýznamnejšiu úlohu pri hippoterapii. Odborne vedie pomocníka.

Hippológ pripravuje koňa pre HT podľa pokynov hippoterapeuta. Musí spolupracovať s terapeutom a nie viesť HT jednotku!!!, to je úlohou hippoterapeuta.

Kľúčové slová: *Hippoterapia, hippoterapeutický tím, hippoterapeut, hippológ*

Diskusia: – *praktické uplatnenie hippoterapie pri rôznych diagnózach*

MUDr. Žák Rudolf¹⁾, PhDr. Štiavnický Žigmund²⁾

Problematika zaradenia animoterapie medzi liečebno-preventívne postupy

¹⁾ SHA Rimavská Sobota, ²⁾ SHA Košice

Podľa názoru autorov podloženého viacročnou praxou vykonávanie animoterapie (Animal Assisted Therapy) v súčasnej dobe, na škodu veci nie je nijakým spôsobom účinne riadené, viac-menej je empirické a každý z poskytovateľov tohto liečebno-preventívneho postupu si myslí, že jeho prístup je správny. Táto skutočnosť rozširovaniu aplikácie animoterapie neprospieva a je zdrojom rozpakov príslušnej odbornej verejnosti či už medicínskej, pedagogickej, psychologickej a inej. Predovšetkým z hľadiska etablovania sa na trhu zdravotníckej praxe je dôležité obhájiť svoje miesto v hierarchii medicínskych hodnôt, nakoľko dokonca v rámci edukácie v odboru FBLR sa autori prekvapivo stretli so spochybňovaním hippoterapie (Horse Assisted Therapy) ako účinnej liečebno-preventívnej disciplíny. Autori sú z hľadiska ich doterajšej praxe primerane kompetentní zaoberať sa aplikáciou liečebného jazdenia postihnutých – hipporehabilitáciou a ponúkajú analýzu problému podľa hlavných odborných kvalitatívnych hľadísk, ktoré sa podľa ich skúseností podieľajú na úspešnom jej vykonávaní. Podľa autorov týmito základnými kvalitatívnymi aspektmi sú predovšetkým:

- *veterinárno-chovateľský*: treba mať zdravé, dobre chované kone vhodné pre hippoterapiu v odpovedajúcom prostredí;
- *trénerský*: treba vhodnou metódou vychovať koňa pre hippoterapiu od jeho narodenia a udržiavať jeho kondíciu;
- *fyzioterapeuticko-medicínsky*: treba vypracovať a zdôvodniť indikácie a kontraindikácie hippoterapie a postupy jej vykonávania pri psychických a somatických poruchách;
- *pedagogicko-psychologický*: treba identifikovať vplyv koňa na facilitáciu nervových centier umožňujúcich realizáciu edukačných aktivít;
- *manažérsko-marketingový*: činnosť hippoterapeutických centier je potrebné spriehľadniť a pozitívne výsledky práce náležitým spôsobom publikovať a obhajovať jednotne v odbornej i laickej verejnosti.

© Žák & Štiavnický

MUDr. Žák Rudolf¹⁾ a PhDr. Štiavnický Žigmund²⁾

Problems of the Animal Assisted Therapy Arrangement within Curative & Therapeutic Practice

¹⁾ Rimavská Sobota, ²⁾ Košice

Authors have the qualified opinion on their experience that at present the animal assisted therapy practice is generally administrated in no way effectively, it is too empirical and each of therapists believes that his course is correct. This fact no prospers to animal assisted therapy application enlarging and it is the origin of competent professional public disconcertions, esp. medical, pedagogic, psychological etc. First of all it is fundamental from the aspect of implanting in the health care market that it is important to vindicate its place in the medical valuation hierarchy because authors have met with doubting of the horse assisted therapy as the effective curative-preventive procedure, surprisingly in the framework of the education in FBCR field. From the aspect of their work history authors are adequately qualified to dwell on the horseback riding for disabled application, i.e. hipporehabilitation. They are offering this problem analyze by course of basic workmanlike qualitative aspects, which are participating on its successful practice, from the aspect of their work history. Authors profess, that the basic workmanlike qualitative aspects are first of all:

- veterinary-fancier: it is necessary to have horses in good health, good kept and applicable for hippotherapy in the corresponding environment;
- trainer: it is necessary by the competent method to educate the horse for hippotherapy and to upkeep its condition;
- physiotherapy-medical: it is necessary to elaborate and give reasons for the indication and the self-contradiction of hippotherapy and for modes of its practicing in psychic and somatic defects;
- pedagogic-psychological: it is necessary to make identification of the horse impact on the neural centers facilitation enabling realization of education activities;
- managerial-marketing: it is necessary to make hippotherapeutic center actions transparent and their positive activity results to publish and vindicate in due course.

Translation © Žák & Štiavnický